

AKADEMİSYENLERİN DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİNİN BENLİK SAYGISINA ETKİSİ¹

Caner YAZICIOĞLU*
Serhat ULAĞLI**

ÖZET

Bu araştırmanın amacı akademisyenlerin demografik özelliklerinin benlik saygılarına etkisini araştırmak olarak belirlenmiştir. Bu araştırma İstanbul ilinde ikamet eden ve çalışan akademisyenler arasında yapılmıştır. Toplam 50 anket dağıtılmış ancak 12 geri dönüş sağlanmıştır. Araştırmada, akademisyenlerin benlik saygısı seviyelerinin belirlenebilmesi için Arıçak (1999) tarafından geliştirilen “Benlik Saygısı Ölçeği” kullanılmıştır. Sonuçlara göre katılımcıların akademik unvanlarına göre “depresif duygulanım” alt boyutu puanlarının farklılaştığı görülmüştür. Katılımcı akademisyenlerden doçent olanlar ile doktor öğretim üyesi olanların “depresif duygulanım” alt boyutu puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılaşma bulunmaktadır. Sonuçlara göre katılımcıların çalışılan üniversite sayısına göre “başarma/üretkenlik” alt boyutu puanlarının da farklılaştığı görülmüştür. Katılımcı akademisyenlerden sadece 1 üniversitede çalışanlar ile 7 üniversitede çalıştıklarını beyan edenlerin “başarma/üretkenlik” alt boyutu puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılaşma bulunmaktadır. Sonuçlara göre, katılımcıların doktora mezuniyetlerine göre de “toplam benlik saygısı ölçeği”, “benlik değeri” alt boyutu ve “özgüven” alt boyutu puanlarının farklılaştığı görülmüştür. Doktora mezuniyetine yurtdışındaki bir üniversiteden sahip olan akademisyenlerin “benlik değeri”, “özgüven” ve “toplam benlik saygısı” puanlarının, doktora mezuniyetine Türkiye’deki bir üniversiteden sahip olan akademisyenlerden daha yüksek olduğu anlaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Benlik, Benlik Saygısı, Akademisyenlerde Benlik Saygısı, Demografik Özellikler

Jel Sınıflandırması: I20

¹ Akademisyenlerde Tanrı Kompleksinin Öğrencilerin Sosyalizasyon Sürecine Etkileri” Başlıklı Doktora Tezinden Üretilmiştir.

* Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kişilerarası İletişim A.B.D. Doktora Öğrencisi, caner.yazicioglu@gmail.com ORCID No: 0000-0001-8067-4563

** Prof. Dr. Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi, serhat.ulagli@marmara.edu.tr ORCID No: 0000-0001-7565-332X

The Effects of Academicians' Demographic Characteristics on Their Self-esteem

ABSTRACT

The aim of this study was determined to investigate the effects of academicians' demographic characteristics on their self-esteem. This research was conducted among academicians residing and working in the city of Istanbul. A total of 50 questionnaires were distributed, but 12 replies were provided. The "Self-Esteem Scale" developed by Arıçak (1999) was used in the study to determine the self-esteem levels of academics. According to the results, it was observed that the scores of the "depressive affect" sub-dimension differed according to the academic titles of the participants. There is a statistically significant difference between the scores of the "depressive affect" sub-dimension of the participating academicians who are associate professors and those who are doctor lecturers. According to the results, it was seen that the scores of the "achievement / productivity" sub-dimension of the participants differed according to the number of universities worked. There is a statistically significant difference between the scores of the "achievement / productivity" sub-dimension of the participating academicians, who only work in one university and 7 universities. According to the results, it was seen that the scores of the "total self-esteem scale", "self-esteem" sub-dimension and "self-confidence" sub-dimension differed according to the graduation place of the participants. Academics who graduated from abroad "self-esteem" and "self-confidence" and "total self-esteem" scores were found to be higher than academics who are graduated from Turkish Universities.

Keywords: Self, Self-Esteem, Academicians Self-Esteem, Demographic Characteristics

Jel Classification: I230

1. GİRİŞ

Özellikle Batı toplumlarında aile, kilise, okul gibi kurumların bireyler üzerindeki etkilerinin azalması sonucunda, aile kurumu çözülmeye başlamış, sosyal kontrol mekanizmaları zayıflamıştır. Bunlar da kültürel parçalanmaları meydana getirmiştir (Çoban ve İrmış, 2018, s.124). Bu parçalanma sonucunda hakim olan kültürün geleneksel ahlak anlayışı yerini daha çok yaşamı sadece zevkten ibaret olarak algılayan bir ahlak anlayışına bırakmıştır. Kitle kültürünün giderek egemen kültür haline gelmesi, toplumdaki birleştirici öğeleri yok etmeye başlamıştır. Bu durum sonucunda da "bireysellik" vurgusuyla toplumsal kimlik zayıflamış ve bireyler kimlik krizine sürüklenmiştir. Bireylerin aidiyet duygusunun zayıflaması ile birlikte birey, madde ile sosyal statü ve güç kazanma arayışına yönelmiştir. Böylelikle de "tüketim toplumu"

ortaya çıkmıştır. Tüketim toplumunda “ben” kavramı öne çıkmış ve toplumsal çıkarlardan ziyade kişisel çıkarlar öncelikli hale gelmiştir (Çoban ve İrmiş, 2018, s.124). Bireyin kendi için oluşturduğu pozitif ya da negatif düşünce ise benlik saygısı olarak adlandırılmıştır (Rosenberg, 1965). Bireyin kendini olumlu yönde değerlenmesi, bireyin sahip olduğu önemli kişilik özelliklerini temsil etmektedir. Benlik saygısı yüksek bireylerin, kendilerini saygıya ve onaylanmaya değer, değerli ve faydalı bireyler şeklinde görme eğilimi içerisinde oldukları belirtilmektedir. Bunun tam tersi olarak kendilerini negatif yönde değerlendiren, benlik saygısı düşük bireyler de, kendilerini değerli görmeyen, yetenek ve becerilerine inanılmayan bireyler olarak görme eğilimindedirler (Topçu ve Taşçılar 2016, s.597). Bireyin benlik saygısı, yüksek ve düşük olarak kategorize edilebildiği gibi bireyin hayatının her noktasında davranışlarına da yön verebilmektedir (Hamarta, 2004, s.35). Bu noktadan hareketle davranışları ile gelecek nesillere örnek teşkil etmeleri ve rol model olarak davranmaları beklenen akademisyenler üzerinde benlik saygısı araştırmaları yapılması oldukça önem taşımaktadır. Bu anlamda bu araştırmanın amacı akademisyenlerin demografik özelliklerinin benlik saygılarına etkisini araştırmak olarak belirlenmiştir.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Benlik Kavramı

Benlik kavramı, bireyin davranış, algılayış ve fiziksel kişilik belirtisi olarak tanımlanabilmektedir (Çakmak, 2018, s.138). Bireyin sergilediği tutum ve davranışlar, bireyin benlik kavramının oluşmasında ve benlik seviye düzeyini belirlemede etki göstermektedir. Benlik kavramı, bireyin yapmış olduğu tutum ve davranışların farkına varmasını ifade etmektedir. Bireyin kendi davranışlarının bir sonucu olan benlik kavramı, kişiliğin öznel yanını tanımlamaktadır (Parmaksız, 2011). Ulağlı (2018), “İmgebilim Öteki'nin Bilimine Giriş” adlı eserinde algıyı imgelerin oluşturduğunu belirtmektedir. Ulağlı (2018) aynı zamanda, psikolojiden edebiyata birçok alanda imgenin önemi üzerinde durmaktadır. Kırışoğlu (2002), canlı imgelerin uzun süre görüntülerini bellekte koruyan imgeler olduğunu belirtmektedir. İmge bir benzerini yaratmak, aslından kalan izleri yansıtmaktır. Dış ya da iç gerçekliğin işaretçisi olan imge, aslının işaretçisidir. Her imge bir görüntüdür, bir beliriştir. Bir başka ifade ile imge, dış dünyada var olan varlıkların, kişinin iç dünyasındaki algılanış biçimidir. Koçak (1995) tarafından imgelem,

“duyusal bir uyarım yokken de bir varlığı, bir biçimi zihinde canlandırma yetisi” olarak tarif edilmektedir (Koçak, 1995). İmgeler, duyular aracılığı ile elde edilen ilk malzemelerdir. İmge öncelikle gözde belirmektedir, buna “retinal imge” denilmektedir. Akabinde bu imgelerden bazıları daha sonra hatırlanmak amacıyla bellek depolarına gönderilmektedir, buna da “bellek imge” denilmektedir (Bayav, 2009). Bunlar dışında, görüldükleri anda oldukları gibi bellekte saklanan “canlı ya da isimsiz imgeler” bulunmaktadır.

2.2. Benlik Kavramının Ögeleri

2.2.1. Benliğin İnşası

Benlik inşası hususunda üç ana kaynaktan bahsedilmektedir, bunlar; diğer insanların saygısı, yeterlilik ve bireyin bu iki kaynağı kendisi adına değerlendirmeye almasıdır (kendilik) (Özkan, 1994, s. 5). Diğer insanların saygısıyla kişi, olumlu duygusal etkileşimle birlikte kendini sevme (self love) olgusu geliştirmektedir. Böylelikle ortaya duygusal kendilik ve egemenlik çıkmaktadır.

Kişide neyin değerli ve sevilebilir olduğu düşüncesi, bilişsel kendilik ve egemenliği oluşturmaktadır. Diğerlerinin düşünceleri ve yaklaşımları, duygularının kendiliğin iç ruhsal yapısının bir parçası haline geldiği görülmektedir. Yeni doğan kendi içinde ve dışında olumlu etkileşimlerin varlığında kendisine güveni geliştirmektedir. Benlik saygısının gelişmesi, anne ya da anne yerine geçen kimsenin, çocuğa göstermiş olduğu ilgi ve uygun yansımali ilişkiyle doğrudan ilintilidir. Anne-baba ile yeni doğan bebek arasında yaşanan uyum temel güven duygusunun, bireyler arası etkileşime uyumlu bir canlılık getirdiğinin söylenmesi mümkündür. Olumlu benlik saygısının duygusal canlılığı, dinçliği, kendi olmanın ve bir şeyi kendi başına yapmanın hazzını temsil ettiği açıktır (Özkan, 1994, s. 5).

Çocukların yapmış oldukları ilk masum etkinlikler, egonun edindiği enerjiler şeklinde tanımlanmaktadır. Çocukların mevcut bu becerinin etkinliğini korumaya çalışmaları söz konusudur. İlgili anne ve babanın desteği çocuğun kabiliyetlerinin gelişmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Benlik noktasında çocuklarda yeteneklerin ve başarıların ortaya çıkması ve gelişmesini temel almak mümkündür. Ebeveynlerince kabul görme, onay ve sevginin, çocuğa birinin varlığında olmanın gururunu ve hazzını yaşattığı

bir gerçektir. Çocuk tarafından elde edilen gerçek başarı, onun yapma gücü olduğu duygusunun beslenmesine yol açacaktır (Özkan, 1994, s. 5). Bir anne çocuğu oyuncaklarla oynadığında sevinmekte ve çocuğun oyun girişimlerini desteklerse çocuğun yeterliliği diğer insanların saygısına bağlı hale gelmektedir. Çocuğun bu tür onaylardan yoksun olması, ego işlevlerinin gelişmesini geciktirebilmekte, hatta egonun gelişmesine engel bile olabilmektedir.

2.2.2. Reflektif benlik – Benliğin dışavurumu

Çocuğun kendi hayatından kimliğini oluşturması neticesinde benlik gelişmesi iç ruhsal yapıya daha bağımlı hale gelmektedir. Yaşam olaylarının artmasıyla iç ruhsal düzenleme zaman içinde sürekli ve tutarlı bir yapıya kavuşmaktadır. Benlik saygısının yüksek olarak görüldüğü çocuklar, kendilerini ispat edebilme yeterliliği, etkin başa çıkma, saldırganlıklarını denetim altında tutma özellikleri olan çocuklardır. Çocukların, diğerleri ile ilişkilerinde istek savaşının benliğin üst sınırını temsil ettiğinin ve çocuğun karşı koymasının benlik saygısını koruduğunun söylenmesi mümkündür. Benlik, çocuğun ne olduğunu, ne olmak istediğini, diğerlerinin kendisiyle ilgili ne düşüncelerini istediğini ifade emektedir (Aslan, 1994). Okuldaki başarı çocuğun kendilik değerinin artmasına neden olmaktadır.

Her büyük krizin ardından benlik saygısı kuvvetlenmektedir. Ergenlik dönemiyle birlikte diğer insanların bireyin benlik saygısına dair düşüncelerinin önemi de değişmektedir (Oktan ve Şahin, 2010, s. 545). Kavrama düzeyi geliştikçe ergen kişinin bilgi kaynağı da değişikliğe uğramaktadır. Kendisiyle ilgili gerçeklerin dışardan geleceği inancı, yerini kendinden geleceği inancına bırakmaktadır. Ergen kişinin kendi egosu ile özdeşmesi (ego identity) noktasında benlik saygısı daha önceden gelişmiş olmalıdır. Gerçeklere dayanan mükemmel bir “ben”in gelişmesi için kimlik duygusunun gelişimini sağlayan benlik saygısının, yetenekler ve sosyal ilişkiler bağlamında ortaya çıkması gerekmektedir.

Bireyin kendi vücuduna dair ego şekillendirici karşılaştırmaların, gerçekte çok değişik ihtiyaçlarla ilgili olarak meydana geldiği bilinmektedir (Oktan ve Şahin, 2010, s. 546). Genç ergenin, genç olmayan ergene kıyasla daha zayıf kendilik imgesine sahip olduğu görülmektedir. Bunun neticesinde de kendilik bilinçliliği ile uğraşma, kendilik eleştirisi de benlik saygısında azalma meydana getirmektedir (Canpolat vd., 2003, s. 145).

Fakat bireyin belirli bir niteliğine bakmak suretiyle kendini eksik değerlendirmesinin bilinmesinin, bireyin kendisiyle ilgili gerçek değerlendirmelerini anlama noktasında yetersiz olduğu gerçektir. Eksik değerlendirilen özelliğe verilen önemin bilinmesi bu yüzden önemlidir. Geç ergenlik döneminde benlik saygısı pekişmektedir (Soytürk vd., 2015, s. 21). Kendi beni ile özdeşme duygusu, kişinin temel ruhsal gereksinimlerinin doğuştan gelen yetenekleri ve yaşantılarla başarılı olarak süregelmesi her dönemde benlik saygısının artarak devam etmesine neden olmaktadır.

2.3. Benlik Saygısı

Bireyin kendini değerlendirmesi sonucunda elde ettiği verilerin kabul edilmesi, benlik saygısı olarak tanımlanmaktadır (Parmaksız, 2011). Bireyin kendini, önemli, kıymetli, bulunduğu çevrede kabul gören bir birey olarak görme düzeyini ifade etmektedir. Benlik saygısı ise, bireyin kendi ile yaptığı değerlendirmeler sonucunda, benlik kavramını kabul etmesinden doğan mutluluk hali olarak açıklanmaktadır (Yavuzer, 2000, s.37). Bu anlamda, benliğin duygusal yönünden oluşan ve bireyin kendini değerlendirmesi sonucunda ortaya çıkan olumlu düşünce için benlik saygısı tanımı kullanılmaktadır (Sarı, 2016, s.291). Bireyin kendi benliğini olumlu olarak değerlendirmesi, bireyin üstün özelliklere sahip olmasıyla ilişkilendirilmemektedir. Benlik saygısı en geniş anlamda, bireyin kendisini önemli, başarılı, gururlu ve istekli hissetmesi şeklinde açıklanabilmektedir.

Benlik saygısını, bireyin kendi için oluşturduğu pozitif ya da negatif düşünce olarak tanımlayan Rosenberg'e (1965) göre birey, kendisini diğer bireylerden üstün, aynı zamanda kendi belirlediği sınırlar içerisinde ise yetersiz görme eğiliminde bulunmaktadır (akt. Karademir vd., 2010, s.655). Bireyin benlik saygısının yüksek olması, kendini pozitif yönde değerlendirmesiyle doğru orantılı olmaktadır. Bireyin kendini negatif yönde değerlendirmesinin sonucu olarak da benlik saygısında düşüş gözlemlenmektedir.

Bireyin kendini olumlu yönde değerlenmesi, bireyin sahip olduğu önemli kişilik özelliklerini temsil etmektedir. Benlik saygısı yüksek bireylerin, kendilerini saygıya ve onaylanmaya değer, değerli ve faydalı bireyler şeklinde görme eğilimi içerisinde oldukları belirtilmektedir. Bunun tam tersi olarak kendilerini negatif yönde değerlendiren, benlik saygısı düşük bireyler de, kendilerini değerli görmeyen, yetenek ve becerilerine inanılmayan bireyler olarak görme eğilimindedirler (Topçu ve Taşçılar 2016,

s.597). Bu anlamda, bireyin kendisini olumlu yönde değerlendirmesi benlik saygısı açısından büyük önem arz etmektedir.

Chrzanowski'e (1980) göre benlik saygısının en kapsamlı tanımı; bireyin sahip olduğu yetenek ve güçlerinin doğru değerlendirilmesiyle ilgili, bireyin kendisine karşı olumlu düşünceler içerisinde olması olarak ifade edilmektedir (akt. Karademir vd., 2010, s.655). Benlik saygısını etkileyen faktörler olarak, zeka, vizyon ve fiziksel yapısı gibi özelliklerin etkisi önem arz etmektedir.

Coopersmith (1967) benlik saygısını, müdafaa mekanizması, kendi kimlik değerlendirmesi gibi farklı yönlerden değerlendirmekte ve kavramın karmaşık bir yapıda olduğunu belirtmektedir (akt. Karademir vd., 2010, s.655). Coopersmith (1967) benlik saygısını bireyin sergilemiş olduğu tutum ve davranışlar üzerinden değerlendiren, bireylerin iletişim halinde olduğu, bireylerin anlayışlarından etkilenen, bireyin kendine ait bir imgesi olduğunu belirtmektedir (akt. Karademir vd., 2010, s.655). Kassin'a (1998, s.79) göre ise benlik saygısı düşük olan bireyler, başarısızlığa tahammül gösterememekte, sinirli olma ve daha az çabalama eğilimi içerisinde olmaktadır. Bu da hayatta kazanılan önemli fırsatların göz ardı edilmesine sebep olmaktadır. Aynı zamanda yaşamış oldukları başarısızlıklar, kendilerine olan özgüvenlerini incitmekte ve değersiz, beceriksiz hissini bireye yüklemektedir. Tüm bu bilgilerden yola çıkarak benlik saygısının, bireyin kendini değerlendirmesi sonucunda kendinden memnun olması ya da olmaması durumunda orta çıkan bireysel durum olarak da tarif edilmektedir (Karademir vd., 2010, s.656).

Bireyin benlik saygısı, yüksek ve düşük olarak kategorize edilebildiği gibi bireyin hayatının her noktasında davranışlarına da yön verebilmektedir (Hamarta, 2004, s.35). Rosenberg'e (1965) göre benlik saygısı yüksek bireyler, kendilerini diğer insanlardan daha iyi görmemekte ve kendilerini kusursuz olarak nitelendirmemektelerdir (akt. Parmaksız, 2011, s.2). Buna ek olarak Rosenberg yüksek benlik saygısına sahip bireylerin, sahip oldukları yetenek ve başarıları diğer insanlara yansıtmadıklarını belirtmektedir. Yüksek benlik saygısına sahip olan bireylerde, toplumun saygısını kazanma ve kıymetli hissetme meyili bulunmaktadır. Düşük benlik saygısına sahip bireyler ise, toplum içerisinde uyumlu olamayan, kendilerini oldukları gibi kabullenemeyen ve aşağılık oldukları kanısında olan bireylerden meydana gelmektedir (Parmaksız, 2011).

2.4. Benlik Saygısı Üzerine Yapılan Araştırmalar

Razı vd.'nin (2009) yapmış oldukları benlik saygısı, iletişim becerileri ve stresle başa çıkma konulu çalışmaları neticesinde, kişinin benlik saygısı arttıkça stresle başa çıkma konusunda kendine güvenli yaklaşım kullanımının arttığı sonucuna ulaşılmıştır. Yine aynı çalışmada benlik saygısının azaldıkça kendine güvensiz yaklaşım kullanımının arttığı; iletişim becerileri arttıkça stresle başa çıkma konusunda kendine güvenli yaklaşım ve iyimser yaklaşım kullanımının arttığı sonuçlarına da ulaşılmıştır. Diğer bir ifadeyle, benlik saygısının yüksek olması durumunda olumlu başa çıkma mekanizmalarını devreye girmektedir. Bireyin okul ve işteki başarısı ve becerisi, stres ile başa çıkma etkinliği, arkadaşlık ve dostluk ilişkilerinin gelişmesi, canlılık ve eğlenebilme derecesi benlik saygısı seviyesinden etkilenmektedir (Yiğit, 2012, s. 62). Benlik saygısını yüksek düzeyde ve tutarlı bir biçimde sürdüren normal sağlıklı kimselerin, canlı ve enerjik olmak ile özdeşleştikleri görülmektedir. Zayıf yapılanmış benlik saygısına sahip kimseler ise, canlılık ve enerjilerini kaybetmiş, kendilerine güven sorunu olan hatta kendilerini utanç verici değersiz ve çaresiz hisseden, başarı ve becerileri azalmış bireyler şeklinde nitelendirilmektedir.

Akça (2012), ebeveyn davranışlarının yetişkinliğe adım atan gençlerin üzerinde 'benlik saygısı' ve 'irade koyma' konularında ne gibi bir etkisi olduğunu anlamaya yönelik bir çalışma gerçekleştirmiştir. Bu çalışma, tutumları annelerine göre şekillenen gençlerin benlik saygısı bakımından eksik olduğu sonucunu ortaya koymuştur. Öte yandan baba davranışları ve çocuğun kendi benliğine yönelik duyduğu saygının birbirine bağlı olmadığı da görülmüştür. Araştırmaya göre, gençlerin benlik saygısı ve irade gücü doğru orantılıdır. Yaş ve benlik saygısı arasında bir korelasyon bulunmamıştır. Ancak cinsiyet, benlik saygısı düzeyinde önemli fark yaratmaktadır; erkekler de bu konuda daha avantajlıdır.

Eriş (2013), ergen bireylerde benlik saygısının sosyal kaygı seviyesiyle bağımlı incelemiştir. Çalışmada aynı zamanda benlik saygısı ve sosyal kaygının, toplumsal katmanlar ve nüfus verilerine bağlı olarak değişip değişmediği de araştırılmıştır. Araştırma, lise ikinci ve üçüncü sınıflara devam etmekte olan, 152 kız ve 148 erkek

öğrencinin katılımıyla gerçekleşmiştir. Buna göre, sosyal kaygı ve benlik saygısı derecesi birbirine ters yönlüdür. Ergenlerdeki benlik saygısı, genel ve özel sosyal kaygı seviyelerinin Demografik verilere (cinsiyet, yaş, ebeveynlerin medeni hali, ebeveynlerin işi, kültür seviyesi, gelir düzeyi vb.) göre değişmediği sonucuna ulaşılmıştır. Can'ın 1990 yılında yaptığı araştırmada, ergenlerin benlik geliştirme seviyesi, ailelerin yer aldığı kültürel, toplumsal ve sınıfsal katmanlarla ilişkili ele alınmıştır. Araştırma, lise eğitimine devam eden 1094 katılımcıyla gerçekleştirilmiştir. Sonuç olarak, orta ve üst katmanlardan gelen ergenlerin benlik saygısının alt katmanlardakilere çok daha fazla gelişmiş olduğu gözlemlenmiştir. Ailelerinden anlayış görmeyen ergenlerin benlik saygısı, görenlere oranla daha düşüktür. Cinsiyetin, benlik geliştirme seviyesini değiştiren bir etken olarak saptanmamıştır. Ebeveynleriyle anlaşamayan ergenlerin benlik saygısı, anlaşabilenlerden daha düşüktür. Anne ve babanın anlaşabiliyor olması da benlik saygısı seviyesini arttırmaktadır. Anne ve babası tarafından yeterince başarılı sayılan ergenler, daha başarılı olması beklenen ya da başarısızlığına rağmen uyarılmayan ergenlere göre benlik saygısı gelişimi daha ileri seviyededir. Maşrabacı (1994), lisans düzeyinde öğrencilerin benlik saygısını, bireysel, ruhsal, toplumsal ve ailesel faktörlere bağlı olarak ele almıştır. Bu çalışma, dış görünüşten rahatsızlık duymama, bunalım seviyesinin düşüklüğü, ihtiyaçları karşılayacak kadar maddi imkâna sahip olma ve eleştirilme kaygısı duymama gibi şartların benlik saygısını arttırdığını ortaya koymuştur. İlişkisi olan öğrencilerin benlik saygısının daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Öğrencinin babasıyla sıkı bir bağı olması ve öğrenciye maddi olanakların sağlanması da benlik saygısı üzerinde pozitif etki yaratmaktadır. Öte yandan, öğrencinin kaçınıcı çocuk olduğunun, kaç kardeşi olduğunun ve ebeveynlerin ilgisinin benlik saygısı üzerinde bir etkisi saptanmamıştır.

Hodges ve Wolf (1997) öğrencilerin öğretmenleriyle sağlıklı bir ilişki kurmasının benlik saygısını arttırmaya yaradığını göstermiştir. Çalışmada, benlik saygısı yüksek olmayan öğrenciler, dayanışmanın öne çıkarıldığı bir atmosferde, takdir etme ve ödül verme yoluyla sağlıklı bir öğrenci-öğretmen ilişkisi yakalanmıştır. Bu durum, düşük benlik saygısının yükselmesini sağlamıştır. Ek olarak, sınıfta ve öğrenciler arasındaki pozitif havanın benlik saygısını arttırdığı gözlemlenmiştir. Dayanışmayı gerektiren öğretim metotları, öğrenciler arasındaki ilişkiyi pozitif etkilemekte ve derste aktif olmanın benlik saygısını arttırmakta olduğu tespit edilmiştir.

Zhang (2001), düşünme biçimleri ve benlik saygısı bağı üzerine bir araştırma yapmıştır. Lisans eğitimine devam etmekte olan, 792 katılımcıyla yapılan araştırma, cinsiyet farkı olmaksızın karmaşık ve kademeli, bağımsız, eleştirel vb. gibi yaratıcı düşünme biçimlerinin benlik saygısıyla doğru orantılı bir etkileşim içinde olduğunu ortaya koymuştur. Bunun yanında, karmaşık olmayan ve alışıldık, kurallara dayalı vb. gibi kısıtlı düşünme biçimleri ve benlik saygısının birbirine ters orantılı görülmüştür.

Moksnes, Moljord, Espnes ve Byrne'in 2010 yılında yaptığı çalışmada, ergen bireylerde benlik saygısıyla ruhsal gerilim ve duygu durum bağı araştırılmıştır. Bu etmenlerin cinsiyete göre değişimi de çalışmada üzerinde durulan bir diğer konudur. Araştırmada, benlik saygısıyla duygu durumun dikkat çekici oranda birbirini etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Cinsiyete bağlı değerlendirmeye göre benlik saygısının erkek ergenlerde çok daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Arkadaş ortamı, aile hayatı, ilişki dünyası, eğitimde devamlılık şartı ve başarı beklentisi, yükümlülükler ve ekonomik durum vb. gibi ruhsal gerilim üretmeye müsait meseleler ve bunalım, anksiyete, mizaç bozukluğu vb. gibi duygu durum hallerinin benlik saygısının üzerinde negatif etkisi olduğu görülmüştür (Asıcı, 2013).

Jackson vd. (2010), 11'den 16 yaşa kadar, beyaz ve siyahi 500 ergen bireyle benlik saygısının cinsiyete, ırka ve teknolojiye yararlanma oranına göre farklılaşması üzerinde çalışmışlardır. Sonuç, benlik saygısının bu değişkenlerle ilgisi olmadığıdır. Öte yandan ergenlerin benlik saygısının, maddi olanaklarla doğru orantılı olduğu tespit edilmiştir. Bir diğer bulgu ise, video oyunları oynadığı belirten ergenlerde benlik saygısının yeterince gelişmemiş olduğudur (Eriş, 2013).

3. YÖNTEM

Bu araştırma İstanbul ilinde ikamet eden ve çalışan akademisyenler arasında yapılmıştır. Toplam 50 anket dağıtılmış ancak 12 geri dönüş sağlanmıştır. Araştırmada, akademisyenlerin benlik saygısı seviyelerinin belirlenebilmesi için Arıcak (1999) tarafından geliştirilen "Benlik Saygısı Ölçeği" kullanılmıştır. Ölçek içerisinde negatif ve pozitif ifadelerin birlikte yer aldığı toplam 32 maddeden meydana gelmiş olup, 5'li Likert tipi (tamamen katılıyorum, katılıyorum, kararsızım, katılmıyorum ve hiç katılmıyorum) derecelendirme sistemi ile düzenlenmiştir. Ölçekte yer alan pozitif ifadeler; 2, 5, 8, 10, 12, 14, 17, 20, 22, 24, 26, 28 ve 30. maddeleri kapsamaktadır. Bu maddelerde; tamamen

katılıyorum 5, katılıyorum 4, kararsızım 3, katılmıyorum 2, hiç katılmıyorum 1 puan almaktadır. Negatif ifadeler ise 1, 3, 4, 6, 7, 9, 11, 13, 15, 16, 18, 19, 21, 23, 25, 27, 29, 31 ve 32. maddelerini kapsamakta olup, bu maddelerde tamamen katılıyorum 1, katılıyorum 2, kararsızım 3, katılmıyorum 4, kesinlikle katılmıyorum 5 puan almaktadır. Bu anlamda bu araştırma kapsamında ölçek çözümlemesi yapılırken, negatif maddeler için ters kodlama yapılmıştır. Ölçekte toplam puan 32 ile 160 arasında meydana gelmektedir. Ölçekten alınan puan arttıkça, benlik saygısı seviyesinin de arttığı anlamına gelmektedir.

Ölçek toplam beş alt boyuttan meydana gelmektedir. Bu alt boyutlar ve ölçekte hangi maddeleri kapsadıkları aşağıda yer almaktadır:

1. Benlik Değeri: Bireyin kendinde olan ve olması gereken özelliklere verdiği değer düzeyini ifade etmektedir. 1., 13., 16., 19., 22., 27. ve 29. maddeler olmak üzere toplam 7 maddeyi kapsamaktadır.

2. Özgüven: Bireyin kendi özelliklerine bir değer atfetme durumunu ve bu değer sayesinde kendini kabullenmesini ifade etmektedir. 5., 8., 9., 10., 11., 17., 20., 21. ve 25. maddeler olmak üzere toplam 9 maddeyi kapsamaktadır.

3. Depresif Duygulanım: Bireyin kendini çaresiz, zayıf ve güçsüz olduğunu algılaması durumunu ifade etmektedir. Ölçekte 3., 4., 6., 12. ve 31. maddeler olmak üzere toplam 5 maddeyi kapsamaktadır.

4. Kendine Yetme: Bireyin zihinsel ve davranışsal bağlamda beklenti ve hedeflerini gerçekleştirme durumunu ifade etmektedir. Ölçekte 14., 15., 24., 26. ve 30. maddeler olmak üzere toplam 5 maddeyi kapsamaktadır.

5. Başarma ve Üretkenlik: Bireyin kendini yeterince başarılı ve faydalı görme durumunu ifade etmektedir. 2., 7., 18., 23., 28. ve 32. maddeler olmak üzere toplam 6 maddeyi kapsamaktadır.

Arıcak (1999) tarafından ölçeğin güvenilirlik katsayısı (Cronbach Alpha değeri) 0.90 olarak bulunmuştur. Bu araştırmada da Arıcak'a benzer şekilde güvenilirlik katsayısı 0.93 olarak bulunmuştur.

4. BULGULAR

4.1. Katılımcıların Demografik Yapısı

Tablo 1: Katılımcıların Demografik Özellikleri

Demografik Özellikler		Sayı	%
Cinsiyet	Kadın	7	%58
	Erkek	5	%42
Yaş	36-40	6	%50
	41-45	2	%17
	46-50	1	%8
	51+	3	%25
Medeni durum	Bekar	6	%50
	Evli	6	%50
Gelir düzeyi	Orta	8	%67
	Yüksek	4	%33
Akademik unvan	Doktor öğretim üyesi	6	%50
	Doçent	4	%33
	Profesör	2	%17
İdari Görev	Yok	7	%58
	Dekan	2	%17
	Dekan yardımcısı	1	%8
	Müdür	2	%17
Tecrübe	1-5	2	%17
	6-10	2	%17
	11-15	4	%33
	16+	4	%33
Çalışılan üniversite sayısı	1	2	%17
	2	2	%17
	3	3	%25
	4	1	%8
	5	1	%8
	6	1	%8
	7	2	%17
Uluslararası tecrübe	Yok	6	%50
	Var	6	%50
Doktora mezuniyeti	Türkiye	8	%67
	Yurtdışı	4	%33

Yukarıda yer alan tabloya göre, araştırmaya katılan akademisyenlerin %58'inin kadın, %42'sinin ise erkek olduğu görülmektedir. Katılımcıların yarısı (%50) 35-40 yaş aralığında bulunurken, %25'i 51 yaş ve üzerindedirler. Medeni durum açısından (%50'si evli, %50'si bekar) eşit bir dağılım gösteren katılımcıların %67'sinin gelir düzeyi orta düzeyde iken %33'ünün ise yüksek bir gelir seviyesine sahip oldukları görülmektedir. Katılımcı akademisyenlerin yarısı doktor öğretim üyesi, %33'ü doçent ve %17'si ise profesör statüsüne sahiplerdir. Görev yaptıkları üniversite herhangi bir idari görev sorumlulukları bulunup bulunmadığına bakıldığında ise katılımcıların çoğunluğunun

(%58) bir idari görevinin olmadığı görülmektedir. Tecrübe açısından bakıldığında ise, akademisyenlerin çoğunluğunun 11 yıl ve üzeri tecrübeye sahip oldukları ve yine çoğunluğunun iş hayatlarında 3 ve daha fazla üniversite çalıştıkları görülmektedir. Katılımcı akademisyenlerin uluslararası tecrübe açısından eşit dağılım gösterdikleri, fakat çoğunluğunun (%67) doktora mezuniyetlerinin Türkiye’den (%33’ü yurtdışı) olduğu anlaşılmaktadır.

4.2. Benlik Saygısı Ölçeği Betimsel Analizi

Tablo 2: Katılımcıların Benlik Saygısı Ölçeği ve Alt Boyutları Betimsel İstatistikleri

	Min.	Max.	Ortalama	Std. Sapma
Benlik değeri	20	34	27.25	4.975
Özgüven	29	41	36.42	3.848
Depresif duygulanım	15	25	21.33	2.964
Kendine yetme	17	25	21.50	2.876
Başarma ve üretkenlik	19	29	25.67	2.774
Toplam benlik saygısı	104	150	132.17	15.397

Araştırma sonuçlarına göre akademisyenlerin benlik saygısı düzeyleri yüksektir. Alt boyutlar anlamında incelendiğinde en yüksek benlik saygısı alt boyutu puanı “özgüven” alt boyutuna aittir. En düşük puan ise “depresif duygulanım” alt boyutuna aittir.

4.3. Farklılaşma Analizleri

Katılımcıların cinsiyetlerine göre göre “toplam benlik saygısı ölçeği” ($p = .967 > .05$), “benlik değeri” alt boyutu ($p = .525 > .05$), “özgüven” alt boyutu ($p = .678 > .05$), “depresif duygulanım” alt boyutu ($p = .622 > .05$), “kendine yetme” alt boyutu ($p = .925 > .05$), “başarma/üretkenlik” alt boyutu ($p = .280 > .05$) puanlarının farklılaşmadığı görülmektedir.

Katılımcıların yaşlarına göre göre “toplam benlik saygısı ölçeği” ($p = .427 > .05$), “benlik değeri” alt boyutu ($p = .177 > .05$), “özgüven” alt boyutu ($p = .733 > .05$), “depresif duygulanım” alt boyutu ($p = .379 > .05$), “kendine yetme” alt boyutu ($p = .470 > .05$), “başarma/üretkenlik” alt boyutu ($p = .749 > .05$) puanlarının farklılaşmadığı görülmektedir.

Katılımcıların medeni durumlarına göre “toplam benlik saygısı ölçeği” ($p= .217>.05$), “benlik değeri” alt boyutu ($p= .195>.05$), “özgüven” alt boyutu ($p= .217>.05$), “depresif duygulanım” alt boyutu ($p= .123>.05$), “kendine yetme” alt boyutu ($p= .572>.05$), “başarma/üretkenlik” alt boyutu ($p= .558>.05$) puanlarının aralarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılaşma olmadığı görülmektedir.

Katılımcıların gelir düzeylerine göre “toplam benlik saygısı ölçeği” ($p= .892>.05$), “benlik değeri” alt boyutu ($p= .645>.05$), “özgüven” alt boyutu ($p= .805>.05$), “depresif duygulanım” alt boyutu ($p= .652>.05$), “kendine yetme” alt boyutu ($p= .843>.05$), “başarma/üretkenlik” alt boyutu ($p= .581>.05$) puanlarının aralarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılaşma olmadığı görülmektedir.

Katılımcıların akademik unvanlarına göre “toplam benlik saygısı ölçeği” ($p= .236>.05$), “benlik değeri” alt boyutu ($p= .369>.05$), “özgüven” alt boyutu ($p= .241>.05$), “kendine yetme” alt boyutu ($p= .601>.05$), “başarma/üretkenlik” alt boyutu ($p= .580>.05$) puanlarının aralarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılaşma olmadığı görülmektedir.

Katılımcıların idari görevlerine göre “toplam benlik saygısı ölçeği” ($p= .307>.05$), “benlik değeri” alt boyutu ($p= .265>.05$), “özgüven” alt boyutu ($p= .134>.05$), “depresif duygulanım” alt boyutu ($p= .392>.05$), “kendine yetme” alt boyutu ($p= .052>.05$), “başarma/üretkenlik” alt boyutu ($p= .307>.05$) puanlarının aralarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılaşma olmadığı görülmektedir.

Katılımcıların tecrübeye göre “toplam benlik saygısı ölçeği” ($p= .785>.05$), “benlik değeri” alt boyutu ($p= .714>.05$), “özgüven” alt boyutu ($p= .435>.05$), “depresif duygulanım” alt boyutu ($p= .415>.05$), “kendine yetme” alt boyutu ($p= .995>.05$), “başarma/üretkenlik” alt boyutu ($p= .923>.05$) puanlarının aralarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılaşma olmadığı görülmektedir.

Katılımcıların çalışılan üniversite sayısına göre “toplam benlik saygısı ölçeği” ($p= .414>.05$), “benlik değeri” alt boyutu ($p= .859>.05$), “özgüven” alt boyutu ($p= .284>.05$), “depresif duygulanım” alt boyutu ($p= .189>.05$), “kendine yetme” alt boyutu ($p= .632>.05$) puanlarının aralarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılaşma olmadığı görülmektedir.

Katılımcıların uluslararası tecrübeye göre “toplam benlik saygısı ölçeği” ($p= .623>.05$), “benlik değeri” alt boyutu ($p= .871>.05$), “özgüven” alt boyutu ($p= .726>.05$),

“depresif duygulanım” alt boyutu ($p = .077 > .05$), “kendine yetme” alt boyutu ($p = .852 > .05$), “başarım/üretkenlik” alt boyutu ($p = .698 > .05$) puanlarının aralarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılaşma olmadığı görülmektedir.

Katılımcıların doktora mezuniyetlerine göre “depresif duygulanım” alt boyutu ($p = .070 > .05$), “kendine yetme” alt boyutu ($p = .088 > .05$), “başarım/üretkenlik” alt boyutu ($p = .363 > .05$) puanlarının aralarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılaşma olmadığı görülmektedir.

Katılımcıların akademik unvanlarına göre “depresif duygulanım” ($p = .030 < .05$) alt boyutu puanlarının ise farklılaştığı görülmektedir.

Tablo 3: Akademik unvan ile “depresif duygulanım” alt boyutu Anova tablosu

		Sayı	Ortalama	Std. sapma	Std. hata	F	Sig (p)
Depresif duygulanım	Doktor Öğretim Üyesi	6	23,17	1,722	,703	5,312	.030
	Doçent	4	18,50	2,887	1,443		
	Profesör	2	21,50	2,121	1,500		
	Toplam	12	21,33	2,964	,856		

Tablo 4: Akademik unvan ile “depresif duygulanım” alt boyutu karşılaştırma tablosu

Bağımlı Değişken	Akademik unvan	Akademik unvan	Ortalama fark	Std. hata	Sig. (p)
Depresif duygulanım	Doktor Öğretim Üyesi	Doçent	4,667*	1,433	,024
		Profesör	1,667	1,812	,642
	Doçent	Doktor Öğretim Üyesi	-4,667*	1,433	,024
		Profesör	-3,000	1,922	,310
	Profesör	Doktor Öğretim Üyesi	-1,667	1,812	,642
		Doçent	3,000	1,922	,310

Katılımcı akademisyenlerden doçent olanlar ile doktor öğretim üyesi olanların “depresif duygulanım” alt boyutu puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılaşma bulunmaktadır (Tablo 4: $p = .024 < .05$). Tablo 3’deki ortalama değerlere bakıldığında da, doktor öğretim üyelerinin “depresif duygulanım” puanlarının doçentlere göre daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır.

Katılımcıların çalışılan üniversite sayısına göre “başarım/üretkenlik” alt boyutu ($p = .007 < .05$) puanlarının ise farklılaştığı görülmektedir.

Tablo 5: Çalışılan üniversite sayısı ile “başarım/üretkenlik” alt boyutu Anova tablosu

		Sayı	Ortalama	Std. sapma	Std. hata	F	Sig (p)
Başarım/ üretkenlik	1	2	24,50	,707	,500	12,823	.007
	2	2	26,00	1,414	1,000		
	3	3	26,67	,577	,333		
	7	2	28,00	1,414	1,000		

Katılımcı akademisyenlerden sadece 1 üniversitede çalışanlar ile daha önce 7 üniversitede çalıştıklarını beyan edenlerin “başarım/üretkenlik” alt boyutu puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılaşma bulunmaktadır ($p = .007 < .05$). Tablo 5’deki ortalama değerlere bakıldığında da, daha fazla üniversite çalışan akademisyenlerin “başarım/üretkenlik” puanlarının sadece 1 üniversitede görev yapan akademisyenlere göre daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır.

Katılımcıların doktora mezuniyetlerine göre “toplam benlik saygısı ölçeği” ($p = .022 > .05$), “benlik değeri” alt boyutu ($p = .006 > .05$) ve “özgüven” alt boyutu ($p = .025 > .05$) puanlarının farklılaştığı görülmektedir.

Tablo 6: Doktora mezuniyeti bağımsız örneklem testi tablosu

	Doktora mezuniyeti	Sayı	Ortalama	Std. sapma	Std. Hata ortalaması	Sig. (p)
Benlik değeri	Türkiye	8	24,75	4,027	1,424	.006
	Yurtdışı	4	32,25	1,708	,854	
Özgüven	Türkiye	8	34,75	3,615	1,278	.025
	Yurtdışı	4	39,75	1,258	,629	
Toplam benlik saygısı	Türkiye	8	125,38	14,322	5,064	0.22
	Yurtdışı	4	145,75	4,646	2,323	

Doktora mezuniyetine yurtdışındaki bir üniversiteden sahip olan akademisyenlerin “benlik değeri”, “özgüven” ve “toplam benlik saygısı” puanlarının, doktora mezuniyetine Türkiye’deki bir üniversiteden sahip olan akademisyenlerden daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır.

5. SONUÇ

Bu araştırmanın amacı akademisyenlerin demografik özelliklerinin benlik saygılarına etkisini araştırmak olarak belirlenmiştir. Bu araştırma İstanbul ilinde ikamet

eden ve çalışan akademisyenler arasında yapılmıştır. Toplam 50 anket dağıtılmış ancak 12 geri dönüş sağlanmıştır. Araştırmada, akademisyenlerin benlik saygısı seviyelerinin belirlenebilmesi için Arıca (1999) tarafından geliştirilen “Benlik Saygısı Ölçeği” kullanılmıştır. Sonuçlara göre katılımcıların akademik unvanlarına göre “depresif duygulanım” alt boyutu puanlarının farklılaştığı görülmektedir. Katılımcı akademisyenlerden doçent olanlar ile doktor öğretim üyesi olanların “depresif duygulanım” alt boyutu puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılaşma bulunmaktadır. Ortalama değerlere bakıldığında da, doktor öğretim üyelerinin “depresif duygulanım” puanlarının doçentlere göre daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Bu anlamda akademisyenlerin unvan değerleri arttıkça benlik saygıları da artmaktadır denilebilecektir. Bu durum literatür ile de uyumluluk göstermektedir. Örneğin Zhang (2001), düşünme biçimleri ve benlik saygısı bağı üzerine yaptığı araştırmada karmaşık olmayan ve alışıldık, kurallara dayalı vb. gibi kısıtlı düşünme biçimleri ve benlik saygısının birbirine ters orantılı olduğunu bu anlamda yaratıcı düşünme biçimlerinin benlik saygısıyla doğru orantılı bir etkileşim içinde olduğunu ortaya koymuştur. Akademik hayatta da unvan yükseldikçe daha karmaşık ve yaratıcı araştırmalara imza atıldığını söylemek mümkündür. Bu bağlamda sonuçlar literatüre ile tutarlılık göstermektedir.

Katılımcıların çalışılan üniversite sayısına göre “başarma/üretkenlik” alt boyutu puanlarının da farklılaştığı görülmektedir. Katılımcı akademisyenlerden sadece 1 üniversitede çalışanlar ile 7 üniversitede çalıştıklarını beyan edenlerin “başarma/üretkenlik” alt boyutu puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılaşma bulunmaktadır. Ortalama değerlere bakıldığında da, daha fazla üniversite çalışan akademisyenlerin “başarma/üretkenlik” puanlarının sadece 1 üniversitede görev yapan akademisyenlere göre daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Bu sonuca göre daha fazla sayıda üniversitede çalışıyor olmak da akademisyenler arasında benlik saygısını yükselten önemli değerlerdendir denebilecektir. Jackson vd. (2010), yaptıkları araştırmada benlik saygısının, maddi olanaklarla doğru orantılı olduğu tespit etmişlerdir. Bu anlamda bu araştırma sonuçları literatür ile tutarlılık göstermektedir.

Katılımcıların doktora mezuniyetlerine göre de “toplam benlik saygısı ölçeği, “benlik değeri” alt boyutu ve “özgüven” alt boyutu puanlarının farklılaştığı görülmektedir. Doktora mezuniyetine yurtdışındaki bir üniversiteden sahip olan

akademisyenlerin “benlik değeri”, “özgüven” ve “toplam benlik saygısı” puanlarının, doktora mezuniyetine Türkiye’deki bir üniversiteden sahip olan akademisyenlerden daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Bu sonuca göre doktorasını yurtdışında tamamlayan akademisyenlerin benlik saygıları daha yüksektir denilebilecektir. Düşünce ve başarının karmaşık yapısının benlik saygısını arttıran bir etmen olduğu (Zhang, 2001) göz önünde bulundurulduğunda bu sonuçların da literatür ile tutarlı olduğunu söylemek mümkün olacaktır.

KAYNAKÇA

- Akça, F. (2012). An investigation into the self-handicapping behaviors of undergraduates in terms of academic procrastination, the locus of control and academic success. *Journal of Education and Learning*. 1.2, 288.
- Arıca, O.T. (1999). Grupla Psikolojik Danışma Yoluyla Benlik Saygısı ve Mesleki Benlik Saygısının Geliştirilmesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). İstanbul: Marmara Üniversitesi.
- Asıcı, E. (2013). Öğretmen Adaylarının Affetme Özelliklerinin Öz-Duyarlık ve Benlik Saygısı Açısından İncelenmesi. (Yüksek Lisans Tezi). İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Aslan, E. (1994). Benlik Kavramı ve Bireyin Yaşamındaki Etkileri. *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*. 4, 7-14.
- Bayav, D. (2009). Resim sanatında ve sanat eğitiminde imge. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 11.2, 105-122.
- Canpolat, B.I., Örsel, S., Akdemir, A. ve Özbay, M.H. (2003). Ergenlerin kendilik algısında beden imajının ve beden kitle indeksinin rolü. *3P Dergisi*. 11, 143-154.
- Chrzanowski, G. (1980). The genesis and nature of self esteem. *American Journal of Psychotherapy*. 38-46.
- Coopersmith, S. (1967) *The Antecedents of Self Esteem*. San Francisco: Freeman and Company.
- Çakmak, V. (2018). Online benlik sunumu ve narsisizm arasındaki ilişki: üniversite öğrencileri üzerinde bir araştırma. *Online Academic Journal of Information Technology*. 9.30, 137-152.
- Çoban, H. ve İrmış, A. (2018). Yöneticilerde Narsisizm Üzerine Bir Araştırma. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*. 14.1, 123-145.
- Eriş, Y. (2013). Ergenlerin Benlik Saygısı ve Sosyal Kaygı Düzeylerinin İncelenmesi. (Yüksek Lisans Tezi). İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Hamarta, E (2004). Üniversite Öğrencilerinin Yakın İlişkilerindeki Bazı Değişkenlerin (Benlik Saygısı, Depresyon ve Saplantılı Düşünme) Bağlanma Stilleri Açısından İncelenmesi. *Doktora Tezi*. Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Hodges, L. and Wolf, L.J. (1997). Promoting Self-Esteem in a Caring Positive Classroom. (Masters Action Research Project). IRI/Skylight: Saint Xavier University.
- Jackson, L.A., Eye, A.V., Fitzgerald, H.E., Zhao Y. and Witt, E.A. (2010). Self-Concept, Self-Esteem, Gender, Race And Information Technology Use, Computers in Human Behavior. 323-328.
- Karademir, T., Döşyılmaz, E., Çoban, B. ve Kafkas, M.E. (2010). Beden eğitimi ve spor bölümü özel yetenek sınavına katılan öğrencilerde benlik saygısı ve duygusal zeka. *Kastamonu Eğitim Dergisi*. 18.2, 653-674.
- Kassin, S. (1998). *Psychology*. 2nd Ed., New Jersey: Prentice Hall.

- Kırışoğlu, O.T. (2002). *Sanatta eğitim görmek, ogrenmek, yaratmak*. Ankara: Pegem A Yayınları.
- Koak, O. (1995). *İmgenin halleri*. İstanbul: Metis Yayınları.
- Maşrabacı, T. S. (1994). Hacettepe Üniversitesi birinci sınıf ogrencilerinin benlik saygısı düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi. (Doktora tezi). Ankara: Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Oktan, V. ve şahin, M. (2010). Kız ergenlerde beden imajı ile benlik saygısı arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*. 7.2, 543-556.
- özkan, İ. (1994). Benlik Saygısını Etkileyen Etkenler. *Düşünen Adam*. 7.3, 4-9.
- Parmaksız, İ. (2011) Öğretmen Adaylarının Benlik Saygısı Düzeylerine Göre İyimserlik Ve Stresle Başaıkma Tutumlarının İncelenmesi. Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Razı, G.S., Kuzu, A., Yıldız, A.N., Ocakcı, A.F. ve Arifoğlu, B.. (2009). Çalışan Gençlerde Benlik Saygısı, İletişim Becerileri ve Stresle Başaıkma. *TAF Preventive Medicine Bulletin*. 8.1, 17-26.
- Rosenberg, M. (1965). *Society and the Adolescent Self-Image*. Princeton: Princeton University Press.
- Sarı, E. (2016). *Özgüven Duygusu*. Antalya: Net Medya Yayıncılık.
- Soytürk, M., Öztürk, Ö.T., Topuz, E. ve Yetim, H. (2015). Beden eğitimi öğretmen adaylarının benlik saygıları ile kopya çekmeye ilişkin tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi (CBÜ, BESYO örneği). *Uluslararası Spor, Egzersiz ve Antrenman Bilimi Dergisi*. 1.1, 20-30.
- Topçu, S. ve Taşçılar, M.Z.L. (2016). Üstün zekâlı ogrencilerde motivasyon ve benlik saygısı düzeylerinin cinsiyet ve sınıf düzeyine göre incelenmesi. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 8.23, 591-622.
- Ulağlı, S. (2018). *İmgebilim Öteki'nin Bilimine Giriş*. İstanbul: Sinemis Yayınları.
- Yavuzer, H. (2000). *Okul Çağı Çocuğu*. İstanbul, Remzi Kitabevi.
- Yiğit, R. (2012). Çevik Kuvvet Görevlilerinin Benlik Saygıları ile Yaşam Doyumu ve Stresle Başaıkma Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*. 13.1, 61-75.
- Zhang, L. (2001). Thinking Styles, Self-Esteem, and Extracurricular Experiences. *International Journal Of Psychology*, 36.2, 100-10

EXTENDED SUMMARY

The Effects of Academicians' Demographic Characteristics on Their Self-esteem¹

Caner YAZICIOĞLU*

Serhat ULAĞLI**

Especially in Western societies, as a result of the decrease in the effects of institutions such as family, church and school on individuals, the institution of the family has started to dissolve and social control mechanisms have weakened. These, then, led to cultural disruption (Çoban & İrmış, 2018, p.124). As a result of this disruption, the traditional perception of morality of the dominant culture has been replaced by a perception of morality that sees life as merely pleasure. Collective culture becoming gradually the dominant culture has started to destroy the unifying elements in the society. As a result of this situation, with the emphasis on "individuality", social identity has weakened and individuals have been dragged into an identity crisis. With the weakening of the individuals' sense of belonging, the individual headed towards to seek social status and power through material. Thus, "consumption society" has emerged. In the consumption society, the concept of "self" has come forward and personal interests have become a priority rather than social interests (Çoban & İrmış, 2018, p.124). Positive or negative thought formed by the individual for herself/himself is called self-esteem (Rosenberg, 1965). The positive self-evaluation of the individual represents the important personality traits of the individual. It is stated that individuals with high self-esteem tend to see themselves as valuable and beneficial individuals who are worthy of respect and approval. On the contrary, individuals who evaluate themselves negatively and have low self-esteem tend to see themselves as individuals who do not consider themselves valuable and whose abilities and skills are not believed (Topçu & Taşçılar 2016, p.597). The self-esteem of the individual can be categorized as high and low, as well as directing the behavior of the individual at every aspect of her/his life (Hamarta, 2004, p.35). From this point of view, it is very important to conduct self-esteem studies on academicians who are expected to set an example for future

¹ Akademisyenlerde Tanrı Kompleksinin Öğrencilerin Sosyalleşme Sürecine Etkileri" Başlıklı Doktora Tezinden Üretilmiştir.

* Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kişilerarası İletişim A.B.D. Doktora Öğrencisi, caner.yazicioglu@gmail.com ORCID No: 0000-0001-8067-4563

** Prof. Dr. Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi, serhat.ulagli@marmara.edu.tr ORCID No: 0000-0001-7565-332X

generations and act as role models. In this sense, the aim of this study was determined to investigate the effect of the demographic characteristics of academicians on their self-esteem.

Self-concept can be defined as an individual's behavior, perception and physical personality indication (Çakmak, 2018, p.138). The attitudes and behaviors of the individual affect the formation of the self-concept and determination of the self-level. Ulağlı (2018) states in his work titled "Introduction to the Science of the Other in Imagology", that the perception is formed by images. Image is creating a similar one, reflecting the traces left from the original. Images are the first makings obtained through the senses. In this article, basic elements the self-concept, namely the formation of the self-concept, the reflective-self, and the self-esteem have been also discussed to provide a better understanding of the relation between the demographic characteristics of academicians and their self-esteem.

With this aim, this study has been conducted among the academicians who live and work in İstanbul city. A total of 50 questionnaires were distributed, but 12 replies were provided. The "Self-Esteem Scale" developed by Arıcak (1999) was used in the study to determine the self-esteem levels of academics. According to the results, it is seen that the scores of the "depressive affect" sub-dimension differed according to the academic titles of the participants. There is a statistically significant difference between the scores of the "depressive affect" sub-dimension of the participating academicians who are associate professors and those who are doctor lecturers. According to the average values, it is understood that the "depressive affect" scores of the doctor faculty members are higher than the associate professors. In this sense, it can be said that as academicians' title values increase, their self-esteem also increases. This is in line with the literature. For example, Zhang (2001), in his research on thinking styles and the bond of self-esteem, revealed that the uncomplicated and familiar, limited thinking styles based on rules, etc. and self-esteem are inversely related to each other, and in this sense, creative thinking styles are positively related to self-esteem. It is possible to say that the higher the title in the academic life, the more complex and creative researches are carried out. In this context, the results are consistent with the literature. It is seen that the scores of the "achievement / productivity" sub-dimension of the participants differ according to the number of universities they work with. There is a statistically significant difference between the scores of the "achievement / productivity" sub-dimension of the participating academicians who work at only 1 university and those who stated that they worked at 7 universities. When the average values are examined, it is understood that the "achievement / productivity" scores of the

academicians who work in multiple universities are higher than the academicians working in only 1 university. According to this result, it can be said that working in multiple universities is one of the important values that increase self-esteem among academicians. Jackson et al. (2010) found in their research that self-esteem is positively related to financial opportunities.

In this sense, the results of this study are consistent with the literature. It is understood that the scores of the "total self-esteem scale," self-esteem "sub-dimension and" self-confidence "sub-dimension differ according to the doctorate graduation of the participants. The scores of the "self-esteem value", "self-confidence" and "total self-esteem" of academicians who got their doctorate degree from international universities are higher than the academicians who got their doctorate degree from a university in Turkey. According to this result, it can be said that academicians who completed their doctorate abroad have higher self-esteem. Regarding the fact that the complex structure of thought and success is a factor that increases self-esteem (Zhang, 2001), it is possible to say that these results are also consistent with the literature.